Першими гадюку побачили дівчатка. Йшли на прогулянку до лісу, а вона лежить на пеньку край дороги, гріється на сонечку. Побоялися вони далі йти, повернулися до інтернату, хлопцям розповіли про пригоду. Ті за палиці — й до пенька. А там нікого немає. Довго кепкували над дівчатками. Трохи згодом гадюка налякала завгоспа Климовича. Старий узявся порядок наводити в своїй комірчині, підняв якогось ящика, а з-під нього й шуснула змія. З несподіванки Климович закляк на місці, а тоді хотів опустити на гадюку ящик, та лише ногу собі прибив, а вона хоч би що — прослизнула до дверей, і тільки її бачили.

— То, певно, вуж! — сказала вчителька біології Тетяна Романівна.— Гадюки вже давно тут вивелися.

— Хіба я вужів не знаю? — образився завгосп.— У них жовті плями на голові. А це гадюка — довга, майже чорна. І шустра дуже. Правда, зигзага на спині я не помітив, а в тієї, що в дитинстві мене вкусила, було добре видно цей каїнів знак! — Климович мимоволі почухав праву ногу. — І досі, бачите, свербить те місце, куди вп'ялася отруйниця.

Тиждень в інтернаті панував спокій.

У суботу, під час відпочинку, учні слухали казки, що їх любила читати дітям старша піонервожата Василинка. Тільки-но закінчили "Котигорошка", як її покликали до директора.

— Давайте, хлопці, пригоди розповідати! — запропонував Ігор.— Минулого літа відпочивали ми з татком на морі. Рибалили щодня. А одного разу вийшли на човні ловити пікшу — таку невеличку, але дуже смачну рибку. Закинули вудки, коли це щось як смикне за мій гачок, як потягне вниз, а тоді вбік. Я швидко прив'язав до сидіння ліску, а вона натягнулася, немов струна, ось-ось лопне. Та я потихеньку тягну її до себе.

Діти аж роти порозкривали.

— Невже акула? — не витерпів Сергійко.

— Не перебивай! — зупинив його Вадик.

— Так ось, тягну я, тягну, а воно як смикне, мало човна не перекинуло, а я все тягну...

— Та швидше вже витягуй,— розсердився Костик,— не кит же вчепився на той гачечок!

— Тягну, тягну...— не звертав уваги на репліки Ігор, а тоді як закричить не своїм голосом: — Хлопці! Гадюка на підвіконні!

Що тут зчинилося! Одні заверещали, інші затупали ногами. Вадик за шафу сховався, Сергійко опинився під столом, лише Ігор не розгубився й пошпурив у гадюку новісіньким кашкетом з блискучим козирком.

Галас підняв на ноги весь інтернат. Прибігла Тетяна Романівна.

— Нікого не вкусила? — тривожилася.

Ігор з Павликом нишпорили в клумбі під вікном.

— Ось вона, ось! — Ігор хотів узяти її рукою.

— Не чіпай, ще вкусить! — застеріг Павлик.

— Хапай її біля голови! — порадив Зенон, білявий товстощокий п'ятикласник.

— Сам хапай,— охолов Ігор,— розумник знайшовся!

На допомогу вже бігли старшокласники.

— Де вона? — налаштував рогатульку, нашвидкуруч зроблену з вербової гілки, комсорг школи Андрій.

Та гадюка вже була аж біля куща жасмину і сховалася в ньому.

Старшокласники обмацали кожну травинку, обдивилися всі закутки шкільного парку, навіть на той бік огорожі лазили, але гадюки не знайшли.

— А ти хіба не помітив, куди вона сховалася? — спитав Павлик Ігоря, коли всі розійшлися.

— Ні.

— На тополю залізла.

— Чому ж хлопцям не сказав?

— Вони б її вбили. А гадюки — тварини корисні. Минулої зими в мого дідуся такий радикуліт був, що він розігнутися не міг, то бабуся купила ліків, зроблених із гадючої отрути, натерла йому поперек, і хвороба відступила. Ось я й подумав — давай спіймаємо цю гадюку, посадимо в тераріум у зоологічному куточку, годуватимемо її, і тоді не треба буде по аптеках ходити, як хтось захворіє. Самі лікуватимемо знайомих і родичів!

— Хто нас у зоокуток з гадюкою впустить! — засумнівався Ігор.

— Тетяна Романівна.

— А як отруту будемо брати?

— Запросто. По телику нещодавно показували. Береш гадюку нижче голови, підсовуєш їй склянку, гадюка кусає скло і випускає кілька крапель отрути. Знаєш, яка вона дорога!

Хлопці не гаяли часу. Взяли рогатульку, кинуту Андрієм, і подалися до тополі.

Гадюка саме спускалася на землю. Та ось вона помітила небезпеку і повернулася назад. її гнучке тіло легенько ковзало по прямовисному стовбуру…

— Ніколи не думав, що гадюки так добре по деревах лазять! — дивувався Ігор.

Павлик тим часом хотів збити її на землю, але змія доповзла до невеликого дупла й сховалася в ньому.

— Тепер ніде від нас не дінеться,— зрадів хлопчик,— ану, підсади!

Він дотягся до дупла й затулив його беретом.

— Ходімо по наволочку. Інакше не донесемо.

Друзі швиденько пробралися в спальню, зняли з Ігоревої подушки наволочку й хутчій до дерева.

А там уже вчителька, Тетяна Романівна.

— Таки вистежили? — зустріла хлопців.

Не криючись, Ігор та Павлик розповіли про свої наміри.

— А я хотіла знайти гадюку і віднести її подалі в ліс, щоб часом хтось із дітей не наступив на неї. Тоді вона вкусити може. А щодо гадючої отрути, то ліки з неї виготовляють на заводах, де знають, як це робити. Інакше хворому можна й зашкодити. Так що будемо робити з гадюкою? — звернулася до дітей.

— А де їй краще? — запитав Ігор.

— Ліс — її рідний дім. В ньому вона і їжу знайде, і притулок. А ви скоро на канікули роз'їдетесь. Що тоді?

— Гаразд. Давайте віднесемо гадюку до лісу,— погодилися діти.

Відіткнули дупло і стали чекати на полонянку.

— І як вона вміє так легко по деревах лазити? — запитав Ігор.— Адже ні рук, ні ніг не має.

— Прийдете в біологічний кабінет, і я покажу вам скелет гадюки. Він складається із численних хребців, сполучених гнучкими зв'язками. Замість ніг — багато ребер, вільними кінцями яких плазун упирається об землю. Ребра можуть рухатися. Вигне гадюка тіло — ребра подаються вперед, а потім назад. Про гадюк, як і всіх змій, можна сказати, що вони ходять на ребрах.

— Тихіше, будь ласка! — застеріг учительку Павлик.— Вилазить!

— Не бійся! — усміхнулася Тетяна Романівна.— Змії погано чують, вони майже глухі.

— І це не заважає їм успішно полювати на здобич? — здивувався Ігор.

— Тут допомагають очі, а ще в них добре розвинений нюх. Деякі змії навіть відчувають тепло, яке випромінюють живі істоти, і таким чином знаходять їх.

А гадюка, замість того, щоб злізти на землю, вляглася на нижній гілці, її майже чорне тіло злилося з корою, і якби діти не бачили гадюки раніше, нізащо б її не помітили.

Тетяна Романівна обережно підійшла до тополі, обдивилася з усіх боків плазуна.

— Теж мені гадюка! — аж зраділа своєму відкриттю.— Це лісовий полоз, або, як його іще називають, ескулапова змія. Дуже рідкісний плазун.

— А ми з палицями на нього! — спантеличено промовив Ігор.

Усі підійшли ближче до полоза.

— Бачите білі плями на голові? Та й довший він від гадюки — з півтора метра буде!

— А красивий! Так і хочеться в руки взяти,— підступив до полоза Павлик.

— Не треба його чіпати, ще вкусить,— спинила вчителька.— Будь він наймиролюбнішою істотою, не повірить в добрі наміри після такого переслідування, як сьогодні. Взагалі ж ескулапові змії не бояться людей і добре приручаються. В давнину любили тримати їх вдома римляни. Римські воїни навіть брали їх з собою в походи. Так цих симпатичних істот було завезено до багатьох країн світу, зокрема й до європейських.

А мода на ескулапових змій підтримується й досі. У Німеччині й Австрії, приміром, існують спеціальні зміїні парки, де плазунів розводять і охороняють.

— А чого у цих полозів назва така? — поцікавився Ігор.

— Річ у тім, що античні народи називали бога лікування Ескулапом і зображали його дідусем з палицею, яку обвиває змія. Дочку Ескулапа вони теж малювали із змією, яка п'є щось із чаші. Дівчині дали ймення Гігія, звідки й пішов .термін "гігієна". Спливли віки, і чаша з гадюкою стала емблемою медицини. Вчені вважають, що античні майстри, зображаючи змію, мали на увазі лісового полоза. Ось чому його ще називають ескулаповою змією.

Полозу набридли, напевно, розглядини, і він поліз вище на дерево.

— Не хоче злазити на землю,— промовив Павлик.— Іще з голоду помре!

— Не пропаде, он скільки гнізд вгорі ворони намостили. Полоз, певно, й живиться їхніми яйцями.

— Так він, виходить, шкідник! — розчарувався Павлик.

— Е, ні, основна їжа лісового полоза — гризуни.

— Тетяно Романівно, давайте оголосимо місце, де житиме наш полоз, заповідним,— запропонував Ігор.

...Невдовзі дівчатка знову подалися до лісу. Прийшли до знайомого пенька, а там щит з малюнком ескулапової змії і напис:

"Будь обережний, товаришу! Тут ти можеш натрапити на лісового полоза. Це дуже корисна й рідкісна тварина — не наступи ненароком па неї. Знай — лісовий полоз охороняється законом".

Дівчатка перезирнулися і, обережно ступаючи, пішли далі.